

**Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний університет імені
В. О. Сухомлинського**

Інна Осадченко

**ДИДАКТИЧНИЙ КЕЙС:
ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ
ІНТЕРАКТИВНОГО НАЧАННЯ У ВНЗ**

**Методичні рекомендації для викладачі ВНЗ та студентів
педагогічних спеціальностей**

Черкаси – 2015

УДК 37.02+378+371.13
ББК 74.204
О–72

Затверджено на засіданні вченої ради Інституту педагогічної освіти
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
(*протокол № 11 від 04 червня 2015 р.*)

Рецензенти:

Васьківська Г. О. – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України;

Гриньова М. В. – доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету, завідувач кафедри педагогічної майстерності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Кім Г. Г. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики початкового навчання Вінницького державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

О–72 Осадченко І. І. Дидактичний кейс: застосування технології інтерактивного навчання у ВНЗ : Метод. рек. для викл. ВНЗ та студ. пед. спец-тей. / Інна Осадченко. – Черкаси : Тирада, 2015. – 32 с.

У методичних рекомендаціях запропоновано найпопулярніші технології інтерактивного навчання у ВНЗ, роботу з тестом у ВНЗ; зразки: текстового завдання для застосування методу «Навчаючи, вчуся», виховної години з використанням технології інтерактивного навчання (для дисципліни «теорія та методика виховання»), методу емоційного завершення інтерактивного заняття у ВНЗ; рефлексійні та дидактично-мотиваційні запитання – систему застосування технології інтерактивного навчання у ВНЗ.

Методичні рекомендації розраховані на викладачів ВНЗ та студентів педагогічних спеціальностей.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЧАСТИНА 1. НАЙПОПУЛЯРНІШІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ	6
ЧАСТИНА 2. РОБОТА З ТЕСТОМ У ВНЗ	13
ЧАСТИНА 3. ЗРАЗОК ТЕКСТОВОГО ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ «НАВЧАЮЧИ, ВЧУСЯ»	18
ЧАСТИНА 4. ЗРАЗОК ВИХОВНОЇ ГОДИНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ	20
ЧАСТИНА 5. ЗРАЗОК МЕТОДУ ЕМОЦІЙНОГО ЗАВЕРШЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ЗАНЯТТЯ У ВНЗ	27
ЧАСТИНА 6. РЕФЛЕКСІЙНІ ЗАПИТАННЯ	28
ЧАСТИНА 7. ДИДАКТИЧНО-МОТИВАЦІЙНІ ПИТАННЯ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30

ПЕРЕДМОВА

Нині у закладах освіти популярним є застосування методу кейс-стаді. Навчально-методичні пакети, що містять матеріали щодо конкретної навчальної ситуації називають «кейсами» (пряме значення слова «кейс» – валізка для носіння паперів; дипломат [3, с. 534]), а метод роботи із ним, відповідно, кейс-методом (примітка: у різних наукових джерелах пишеться по-різному: «*case study*», «*case-study*», «*Case Study*», де *study* – з англ. – «навчання»). Метод кейс-стаді, з опорою на традиційне уживання цього терміна за кордоном, трактуємо як спосіб розв'язання складної багатокомпонентної педагогічної ситуації з опорою на кейс (інформаційний пакет з докладним описом складної ситуації), доречний для пошуку правильного рішення щодо ситуації. Отже, дидактичний кейс – навчально-методичний інформаційний пакет, що містить матеріали для розв'язання конкретної дидактичних проблеми чи завдання.

Можливе подальше наповнення структури дидактичного кейсу іншими матеріалами:

- законодавчими документами щодо роботи вчителя початкової школи;
- законодавчими матеріалами правової бази (фрагменти окремих статей правових кодексів України);
- теоретичними матеріалами щодо певної теми (наприклад, характеристика комунікативної компетентності молодшого школяра тощо);
- тезаурус відповідних понять; хрестоматійні матеріали (цитати, фрагменти першоджерел, твори видатних педагогів стосовно певної теми);
- методичні рекомендації (наприклад, опис методики організації та проведення уроку розвитку зв'язного мовлення).

Застосування методу кейс-стаді відбувається поетапно:

1. Ознайомлення з дидактичним кейсом.
2. Розподіл ролей та обов'язків у парі чи групі, якщо це – не індивідуальне виконання.
3. Виконання ситуаційного завдання (застосування методу аналізу конкретних ситуацій).
4. Колективне обговорення виконаного завдання.

5. Порівняння прийнятих рішень з тими, що подані у дидактичному кейсі.

6. Рефлексія.

Навчально-методичні рекомендації розраховані на фахівців у галузі педагогіки, викладачів вищих навчальних закладів, учителів початкової школи, студентів педагогічних спеціальностей.

ЧАСТИНА 1

НАЙПОПУЛЯРНІШІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ

Варіант I. Карусель (варіант кооперативного навчання).

Примітка: виконується лише у тих аудиторіях, де можна меблі поставити колом, або ж студенти можуть вільно рухатися по периметру традиційно поставлених парт.

1. Підготовка аудиторії до роботи: розставляння стільців для студентів у два кола. Студенти, які сидять у внутрішньому колі, розташуються спиною до центру, а в зовнішньому – обличчям, тобто кожен сидітиме напроти іншого. Внутрішнє коло нерухоме, а зовнішнє – рухливе.

– За 2 хв. продумайте та індивідуально, не заглядаючи на аркуші паперу до сусіда, письмово дайте відповідь:

- ті, що сидять у внутрішньому колі, на запитання, написане на дошці: „Хлопчик Юрчик не вихований, адже ...”;
- ті, що сидять у зовнішньому колі – „Хлопчик Юрчик вихований, бо ...”.

– Допишете лише один приклад до кожного речення. Якщо дозволить час, то аргументуйте свої записи.

2. Обмін думками студентів у перших парах. Запис на аркушах усього, що сказала „протилежна сторона”.

3. За сигналом викладача всі студенти пересуваються на один стілець вправо і опиняються перед новим партнером. Мета – пройти все коло, виконуючи те саме завдання, але уже із додатковими коментарями (аргументами).

4. Рефлексія:

– Що вам найбільше сподобалося у цій вправі? Чому?

– Вам довелося відстоювати ту думку, яку я запропонувала. Хто не погоджувався із даними твердженнями? Чому?

Варіант II. Технології ситуативного моделювання.

Варіант II. 1. Розігрування ситуації за ролями („Рольова гра”, „Програвання сценки”, „Драматизація”).

1. Спільно зі студентами визначення кількості учасників (Юрчик, бабуся, Кеша, Юлечка, ведучий, спостерігачі-експерти).

Примітка: у відповідності із кількістю студентів у групі можна зробити кілька таких груп.

2. Обдумування студентами своїх ролей.

Примітка: можливо, діти захочуть змінити хід подій і творчо розігруватимуть ситуацію. За таких обставин викладач повинен діяти виважено, не пригнічуючи студентське прагнення до творчості та правильності вирішення проблем.

3. Тренування у групах.

4. Інсценування групами ситуації „Апельсин”.

5. Висловлення думок спостерігачів-експертів.

6. Рефлексія:

– Як ви себе почували у тій чи іншій ролі?

– Що сподобалося вам під час гри, а що – ні?

– Яку іншу лінію поведінки можна було б вибрати?

– Яким чином це розігрування вплине на ваші подальші дії у житті?

Варіант II. 2. „Громадські слухання”

Громадські слухання проводяться органами законодавчої влади (такими, як Верховна Рада, різні комісії державного рівня, міські ради) для того, щоб з’ясувати суспільну думку.

1. Підготовка у передній частині аудиторії столу для студентів-„законодавців”, столу для секретаря і столу чи кафедри (мікрофона, трибуни, зовнішньої коробки телевізора без екрану) для доповідачів.

2. Підготовка окремої таблички із іменами студентів та назвами їхніх посад, щоб розставити на столах.

3. Пояснення ролей:

◦ Законодавці, які будуть проводити слухання, оголошувати виступи доповідачів і приймати рішення. Один із законодавців обирається головою. За бажанням студентів „головуючого” може у певних випадках замінити „журналіст”, який у формі інтерв’ю надаватиме слово доповідачам.

◦ Групи з особливим інтересами (кілька груп по 2-5 осіб), які будуть викладати свою точку зору. Кожна група вибере свого представника-доповідача. Можна створити окремі групи

„депутатів”, „журналістів”, „науковців”, „філософів”, „експертів”, „критиків”, „адвокатів” і т. п.

◦ „Секретар”, який записуватиме пропозиції, рішення груп. За бажанням студентів „секретаря” зможе замінити „журналіст”.

◦ Відповідальний за часовий регламент, який стежитиме за дотриманням часових параметрів виступів.

4. Пояснення порядку організації громадських слухань (можна роздати студентам їхні обов’язки, написані на папері):

- головуючий відкриватиме слухання, повідомлятиме завдання громадських слухань, порядок виступів та їх регламент (не більше 1 хв.);
- оголошений доповідач викладатиме свою позицію протягом встановленого часу і відповідатиме на запитання присутніх;
- члени групи можуть допомагати доповідачу.

5. Роздати кожному студенту картки-мовленнєві опори:

Опорні картки для розвитку зв’язного мовлення

Депутат

Депутат ... від фракції (партії)...

Шановні (вельмишановні, поважні) панове (присутні)...

Сьогодні ми будемо розглядати дуже важливе питання...

Отож, щоб вирішити це питання (проблему) на державному рівні, нам вкрай (терміново) потрібно (необхідно)...

За браком часу закінчую свій виступ... (У мене все).

Дякую за увагу.

Філософ, науковець, експерт

Доброго дня, шановні (вельмишановні, високоповажні) ... присутні (гості, колеги)...

Сьогодні ми з Вами будемо обговорювати питання (проблему)...

Ми знаємо, що...

Головна проблема полягає у тому, що...

Отже (отож)...

Ви слухали...

Журналіст

Шановні глядачі! Сьогодні ми ведемо розмову з ...

Скажіть (розкажіть; поділіться з нами; висловіть свою думку з приводу), будь ласка,...

Щиро дякуємо за розмову! До нових зустрічей.
Інтерв'ю підготував журналіст... для телекомпанії...

Критик

Я – критик...

Я критикую... тому, що...

Вважаю, що так чинити не можна, адже..

Він повівся неправильно, бо...

Я осуджую його за...

Так робити соромно через те, що...

Адвокат

Я – адвокат...

Я захищаю... тому, що...

Вважаю, що він просто помилився, адже...

Він повівся неправильно через те, що...

Зрозумійте його, бо...

Його можна пробачити, бо...

6. Пояснення завдання громадського слухання:

– За 2 хв. продумайте та письмово дайте відповідь на запитання, написані на дошці: „Хлопчик Юрчик не вихований, адже ...”, „Хлопчик Юрчик вихований, бо ...”. Допишете лише два приклади до кожного речення. Усно аргументуйте свої записи.

7. Підготовка студентів до громадських слухань.

8. Громадські слухання.

9. Оголошення рішення групою „законодавців”.

10. Рефлексія:

– Чи сподобалася вам ця вправа? Чим саме?

– Які висновки ви для себе зробили?

Варіант IV. Метод „Займи позицію”

1. Завдання:

– Дайте відповідь на запитання, яке написано на дошці: „Ви особисто вважаєте хлопчика Юрчика вихованим?” Якщо так, станьте в аудиторії біля плаката із написом „Так”, далі, відповідно, біля плакатів „Ні”, „Не знаю”.

2. Підготовка студентів (самостійно або у групі) до обґрунтування своєї позиції, чому саме її вони обрали та пояснення (індивідуально чи представниками кожної групи), використовуючи мовленнєві опори для побудови аргументів.

3. Вислуховування позицій та аргументів інших.

Варіанти студентських відповідей: „Хлопчик Юрчик вихований, адже бабусі допоміг, із сестричкою хотів поділитися, просто не втримався, маючи у руках апельсина. Це така спокуса для дитини! Потім його „гризла” совість”; „Хлопчик Юрчик не вихований, бо не поділився ні з другом, ні із сестричкою, набрехав”; „Не знаю чи вихований хлопчик Юрчик тому, що він одночасно робив і виховані, і невиховані вчинки”.

4. Якщо після обговорення цього питання хтось зі студентів змінить свою позицію, треба йому запропонувати стати біля відповідного плаката та пояснити, чому змінилася думка.

5. Рефлексія.

– Чим сподобалася вам ця вправа?

– Чому ми не продовжували на занятті лише речення „Хлопчик Юрчик не вихований... „? Чому говорили про вихованість Юрчика?

Варіанти студентських відповідей: „... осудити легше, ніж захистити; ... кожна людина може помилитися; ... не можна людину вважати не вихованою лише за один вчинок”.

Варіант V. Метод „Акваріум” (різновид роботи у малих групах)

1. Об'єднати у групи.
2. Прочитати твір.
3. Посадити одну із груп у центр аудиторії, де вже утворене коло.
4. Група читає уголос запитання.
5. Обговорення у групі відповіді.
6. Прийняття спільного рішення відповіді (на усе відводиться 3-5 хв.).
7. Група сідає на місце.
8. Усі відповідають на запитання:
 - Чи погоджуєтеся із думкою групи?
 - Чи була думка доведена?
 - Який аргумент переконливий.
9. У „акваріум” сідає інша група і дає відповідь на інше запитання.
10. Рефлексія.

Варіант VI. Метод „Ажурна пилка” (різновид роботи у малих групах). Можна виконати на основі матеріалу „Компас”

1. Поділити на „домашні” групи.
2. Кожній групі дати завдання.
3. Об’єднати у інші групи („експертні”).
4. Студенти діляться інформацією і сприймають нову.
5. Повертаються у „домашні” групи і аналізують інформацію.
6. Рефлексія.

Варіант VII. Метод „Коло ідей” (різновид роботи у малих групах)

1. Поставити запитання та запропонувати обговорити у малих групах.
2. Після обговорення кожна група представляє лише один аргумент відповіді.
3. Групи висловлюються по черзі, поки не буде висловлено усі аспекти.
4. Під час обговорення запитання на дошці складається список зазначених ідей.
5. Рефлексія.

Варіант VIII. Метод „Мозковий штурм”

1. Записати на дошці запитання.
2. Всі студенти висувають ідеї щодо відповіді.
3. Учень записує на дошці всі аргументи.
4. Після останнього аргументу їх групують та аналізують.
5. Вибирають найсуттєвіші аргументи.
6. Рефлексія.

Варіант IX. Метод „Прес”

Відповіді на запитання за структурою:

- Позиція: „Я вважаю, що...”.
- Обґрунтування: ”...тому, що...”.
- Приклад: „... наприклад, ...”.
- Висновки: „Отже (тому), я вважаю...”.

Варіант X. Метод „Ток-шоу”

1. Прочитати твір та поставити до нього запитання.
2. Вибрати „запрошених гостей” та „глядачів”.
3. Висловлення щодо питання „гостей”.
4. Висловлення щодо запитання „глядачів”.
5. Відповіді „гостей”.
6. Рефлексія.

Варіант XI. Метод „Суд від свого імені”

1. Об’єднати у групи: „судді”, „позивачі”, „відповідачі”.
2. Судді знайомляться із судовою справою, готують запитання обом групам.
3. „Позивачі” готують зміст промови.
4. „Відповідачі” готують зміст відповіді.
5. Ускладнення: закріпити за одним суддею одного позивача та одного відповідача.
6. Дія за схемою: суддя → позивач → суддя → відповідач → суддя → рішення судді.
7. Рефлексія.

ЧАСТИНА 2

РОБОТА З ТЕСТОМ У ВНЗ

Структурований огляд

Невеликий обсяг нової інформації, яку подає викладач, користуючись наочними посібниками. Ця нова інформація повинна бути лише передмовою, до того., що квичатиметься на уроці – попереднє зацікавлення:

Інформація → наочний приклад (вислів, таблиця) → інформація → наочний приклад (вислів, таблиця).

Знаємо → хочемо дізнатися → дізналися

Можна використовувати як:

- таблицю лише для роботи над фрагментом тексту;
- для роботи над цілим тестом;
- заголовки для етапів заняття (прикріпивши відповідні заголовки над частинами дошки і поповнюючи записами дошку упродовж заняття).

Читання в парах → узагальнення в парах

Один учень іншому уголос читає абзац чи виділену вами частину тексту, а потім узагальнює (коротко переказує) зміст прочитаного, починаючи словом «отже». Потім другий учень ставить першому запитання щодо цього фрагменту, а той відповідає. Далі вони читають самостійно, на кожен абзац (фрагмент) міняючись ролями. Наприкінці викладач пропонує поставити студентам запитання для усіх:

Читання → узагальнення (короткий переказ) → запитання → відповідь.

Примітка: можна таке читання зробити «ланцюжком» для усіх студентів групи, а не у парах.

Твір-п'ятихвилинка

- Стисле письмове міркування (рефлексія) на задану тему.
- Мета – зафіксувати ідеї студентів, не переймаючись стилем.

- Писати не зупиняючись протягом виділеного часу.
- Роботи забираєте собі для аналізу заняття, або залишаєте студентам.

Я сьогодні зрозумів, що

Я сьогодні вивчив ...

Тепер я заняття я думав, що ...

Я дізнався про те, що ...

Я задумався над тим, що ..

«Мозковий шторм» у парах

- Написати ідеї (відповіді на запитання по темі) на листку індивідуально.
- Об'єднатися у пари.
- Поділитися ідеями один з одним та записати їх.

Дошка запитань (мій «Банк запитань»)

Так само як «Банк запитань», але на частині дошки, або на прикріпленому аркуші.

- Збір запитань.
- Зошит відповідей.
- Панель «Ерудиція».
- Хвилинка ерудиції на заняттях.
- Довідкова література.

Пошук запитань

Для активізації мислення:

- Дається набір усіляких речей.
- Кожна група дітей обирає предмет, записує його назву або придумує її.
- Описують предмет та малюють його.
- Креслять два стовпчики: запитання та способи відповіді на них.

Опорні запитання:

Чи зможемо ми ...?

Наскільки великими є ...?

Що відбудеться, якщо ...?

Як ми зможемо ...?

Звідки ...?

Скільки ...?

Де ...?

Чи можливо ...?

Для чого ...?

Примітка: мій експеримент, коли я підкинула до конструктора деформовану пластмасову деталь.

Семантична карта

- Оголошення загальної теми, наприклад: читання казки про рибку.
- Викладач/студент креслить у центрі дошки овал, у якому записує слово «рибка».
- Викладач/студент записує думки, знання, ідеї студентів щодо цього поняття. Викладач спрямовує думки студентів навідними запитаннями, наприклад: «Якого кольору бувають рибки?».

Примітка: після цього методу доречно подати метод «Припущення на основі запропонованих слів».

«Припущення на основі запропонованих слів».

- Після методу «Семантична карта» викладач пропонує студентам придумати коротку казку, у якій би згадувалися чи були героями такі істоти та речі: дівчинка, рибка, лебідь, черевички.
- Студенти придумують індивідуально або одразу у парах.
- Студенти об'єднуються у пари або групи і закінчують свої історії.
- Студенти зачитують свої історії.
- Викладач проводить «логічний місточок» із дійсним змістом казки, що буде вивчатися («Про дівчинку Наталочку та сріблясту рибку»).

«Спрямоване читання»

- Мовчазне читання твору частинами.
- Перед читанням кожної частини (абзацу) викладач ставить запитання, на яке студенти повинні відповісти після прочитання.

- Відповіді на запитання.
- Нове запитання для наступної частини твору.
- Мовчазне читання.
- Відповіді на запитання.

Запитання → Мовчазне читання фрагменту → Відповідь на запитання → Запитання → Мовчазне читання фрагменту → Відповіді на запитання і т. д.

«Карта персонажів»

- Викладач/студенти записують на дошці імена головних персонажів твору.
- Під ім'ям – 2 риси характеру.
- Під рисами характеру – пояснення через вчинок у творі.
- Викладач дає завдання: записати дії цих людей в іншій, запропонованій ситуації.

Спрямоване читання з обдумуванням

	Як ви вважаєте, що відбудеться?	Чому ви так вважаєте?	Що відбулося?
Після читання заголовка			
Після читання першого уривка			
Після читання другого уривка			
Після того, як дочитали до кінця			

«Читання з маркуванням тексту»

Ручки всередині

- Різновид роботи у малих групах.
- Групи отримують завдання.

- Кожен учень висловлює свою позицію, ідею щодо проблеми, кладучи при цьому ручку у цент столу. Після цього він не має права висловлюватися, поки усі не висловляться.
- Якщо комусь не має що сказати, то він просто кладе свою ручку у центр столу і каже: «Пропускаю».
- Викладач може підійти до групи, взяти ручку і запитати: «Який внесок зробив член групи, якому належить ця ручка».

«Я досліджую»

Питання	Що кажуть одногрупники?	Що кажуть викладачі?	Що пишуть Інтернеті?	Що пишуть у книгах?
Чи можна фізично карати дитину?				

ЧАСТИНА 3

ЗРАЗОК ТЕКСТОВОГО ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ «НАВЧАЮЧИ, ВЧУСЯ»

1. З історії компаса. Компас з'явився у II ст. до н. е., коли люди навчилися намагнічувати залізо. Очевидно, це відбулося у Китаї, а у Європі він з'явився лише у XII-XIII ст. Саме цьому періоду відповідають спогади про перші європейські компаси.

2. Як орієнтуватися без компаса вдень. О 13 год. Сонце знаходиться на півдні, о 7 год. ранку – на сході, о 19 год. – на заході.

3. Як орієнтуватися без компаса уночі. Якщо Місяць повний, то сторони горизонту визначаються, як за Сонцем, тільки вночі. По відношенню до Сонця різниця буде 12 годин.

4. Як орієнтуватися без компаса у лісі. Мурашники, як правило, розташовані з південного боку дерева, пенька або куща. Південний бік мурашника пологіший, ніж північний. Великі пеньки, валуни, камені, скелі з півночі здебільшого вкриті мохом.

5. Як орієнтуватися без компаса у лісі. Північний схил яру, як правило, більш крутий, ніж південний, шаруватий, з осипами, тріщинами, промивинами; рослинність тут рідка, бурувата. У похмуру і дощову погоду через нерівномірне висихання кори після дощу на стовбурах дерев з півночі утворюється вертикальна темна смуга. Навколо поодиноких

дерев, стовпів, каменів, пеньків, ранньої весни утворюються витягнуті на південь борозенки.

ЧАСТИНА 4

ЗРАЗОК ВИХОВНОЇ ГОДИНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ (ДЛЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ»),

базові інтерактивні структурні матеріали для 1-11 класів)

Очікувані результати.

Після цього заняття студенти зможуть:

- визначати, у яких випадках людину можна назвати вихованою;
- аналізувати життєві ситуації та робити із них висновки;
- дотримуватися певних правил добродійної поведінки.

Обладнання: імпровізований мікрофон; кафедра (трибуна, зовнішня коробка телевізора без екрану); аркуші паперу для індивідуальної та колективної роботи; бейджики із написами „промовник” („оратор”, „речник”, „доповідач”), „секретар”, „спікер” („головуючий”, „керівник”), „посередник”, „журналіст”, „критик”, „адвокат”, „депутат”, „науковець”, „філософ”, „експерт”; таблички із іменами студентів та назвами їхніх посад; мовленнєві опори, написані на окремих великих аркушах, щоб можна було прикріпити біля дошки, або ж на картках, окремо у кожного студента: „Я думаю...”, „На мій погляд...”, „Я вважаю...”, „На мою думку...”, „Я гадаю...”, „Я зрозумів, що...”, „Я прийшов до висновку про те, що...”, „Ми обговорили і записали так...”, „Ми вирішили записати так...”; плакати із написами „Так”, „Ні”, „Не знаю”, які прикріплені у різних кутках аудиторії; картка із переліком ролей для виконання у малих групах (для кожної групи окремо).

Примітка: перелік обладнання подається у сумарній кількості. Викладач добирає обладнання відповідно до запланованого ходу заняття.

Хід заняття

I. Мотивація.

1. Вступне слово викладача:

– Сьогодні, йдучи на роботу, почула, як свого сина мама випроводжала до школи такими словами „Будь вихованим!”

2. Прийом „Незакінчені речення”:

– За 20 сек. продовжте, будь ласка, речення, що написано на дошці: „Вихованою можна назвати людину, яка...”

Варіанти студентських відповідей: „... завжди вітається”, „... не обдурює інших”, „... ділиться усім”, „... не б’ється” і т. п.

II. Оголошення теми та очікуваних результатів виховної години (написано на дошці):

– Отож, сьогодні ми поговоримо про вихованість.

Викладач оголошує свої очікувані результати, написані на дошці: «Я переконана у тому, що ... (я вірю у те, що ...; я сподіваюся на те, що ...) після цього заняття ви зможете:

- визначати, у яких випадках людину можна назвати вихованою;
- аналізувати життєві ситуації та робити із них висновки;
- дотримуватися певних правил добродійної поведінки».

– Подумайте півхвилини і продовжте речення, записане на дошці: „Від сьогоднішнього заняття я очікую...”

Варіанти студентських відповідей: „...з’ясувати, у яких випадках людину можна назвати вихованою; ... чи можна вважати людину вихованою чи (не вихованою) лише за один окремий вчинок”.

Примітка: свої очікувані результати студенти можуть написати на дошці, на спеціально підготовленому плакаті, на чернетках чи аркушах паперу, що у кожного на парті; сказати усно.

III. Надання необхідної інформації.

Словникова робота. Тлумачення слова „вихований”, користуючись словниками.

Примітка: якщо у наявності доступна кількість тлумачних словників, то студенти самостійно з’ясовують значення слова, якщо ні, то викладач записує тлумачення слова на дошці.

IV. Читання та первинний аналіз змісту виховної розповіді.

1. Читання розповіді. Завдання:

– Прослухайте історію про хлопчика Юрчика та скажіть: чи можна назвати його у цій ситуації вихованим?

Апельсин

Вулицею йшла бабуся. Апельсини в сумці несла. Ішла – несла. Ішла – несла. І раптом... спіткнулася і апельсини розсипалися...

Добре, що саме восьмирічний хлопчик Юрчик нагодився: підтримав бабусю, допоміг зібрати з апельсини. Звісно ж, гостинець за це одержав – жовтогарячий духмяний фрукт. Аж слинка в Юрчика потекла. Тільки зайшов за ріг, а тут товариш його Кеша біжить.

– Ого, – отакенський великий апельсин! Може, почастуєш?

– Почастую, – охоче відповів Юрчик, – але не тебе, а свою сестричку.

– Молодець, Юро! – похвалив його Кеша і побіг собі далі.

З'їв Юрчик апельсин...

Додому прийшов – похвалився, як бабусю підтримав, як апельсин за те одержав.

– А де ж той апельсин? – запитала шестирічна сестричка Юлечка.

– Апельсин? З другом Кешею поділився. Йому половина і мені половина. Як у пісні співається. – відповів Юрчик.

– Молодець, Юро! – похвалила його сестричка і від радості навіть у долоньки заплескала.

„Ще б пак не молодець, – подумав про себе Юрчик, – як ловко викрутився!”

Та весело йому не стало. Швидше нуднувало: і апельсин був завеликий, і ще щось „гризло”...

За Валерієм Левановським

У. Інтерактивні вправи за змістом виховного оповідання.

І частина.

Примітка: далі подаються різні варіанти ходу першої частини. На практиці потрібно обрати будь-який лише один із варіантів.

Варіант І. „Один – два – чотири – усі разом” (технологія кооперативного навчання).

1. Завдання студентам:

– За 2 хв. продумайте та індивідуально, не заглядаючи на аркуші паперу до сусіда, письмово дайте відповідь на запитання, написане на дошці: „Хлопчик Юрчик не вихований, адже ...” та „Хлопчик Юрчик вихований, бо ...”. Допишете лише один приклад до кожного речення.

2. Об'єднання студентів у пари. Завдання:

– За 2 хв. обговоріть один з одним свої варіанти відповіді. Ви обов'язково маєте дійти згоди у процесі обговорення і залишити по одному (спільному на двох) продовженню кожного речення.

3. Об'єднання студентів у четвірки. Завдання:

– Обговоріть (за 2 хв.) свої продовження речень. Ви знову обов'язково маєте дійти згоди у процесі обговорення і залишити по одному (спільному на чотирьох) варіанту відповіді.

4. Залежно від кількості студентів у групі можна об'єднати четвірки у більші групи або ж одразу перейти до колективного обговорення. Завдання для колективного обговорення:

– Кожна четвірка (більша група) обирає „речника” („промовника”, „оратора”), який повідомить спільну думку групи, та ”секретаря”, який запише обране продовження речення на дошці. Усно аргументуйте свої записи.

Варіанти студентських відповідей: „Хлопчик Юрчик не вихований, адже набрехав друзів... не поділився із сестричкою...” та „Хлопчик Юрчик вихований, бо допоміг бабусі... йому стало совісно...”.

5. Рефлексія. Запитання:

– Що вам найбільше сподобалося у цій вправі? Чому?

– Хто не погоджується із записами, зробленими на дошці?

Варіант II. Карусель (варіант кооперативного навчання).

Примітка: виконується лише у тих аудиторіях, де можна меблі поставити колом, або ж студенти можуть вільно рухатися по периметру традиційно поставлених парт.

1. Підготовка аудиторії до роботи: розставляння стільців для учнів у два кола. Студенти, які сидять у внутрішньому колі, розташуються спиною до центру, а в зовнішньому – обличчям,

тобто кожен сидітиме напроти іншого. Внутрішнє коло нерухоме, а зовнішнє – рухливе.

– За 2 хв. продумайте та індивідуально, не заглядаючи на аркуші паперу до сусіда, письмово дайте відповідь:

- ті, що сидять у внутрішньому колі, на запитання, написане на дошці: „Хлопчик Юрчик не вихований, адже ...”;
- ті, що сидять у внутрішньому колі – „Хлопчик Юрчик вихований, бо ...”.

– Допишете лише один приклад до кожного речення. Якщо дозволить час, то аргументуйте свої записи.

2. Обмін думками студентів у перших парах. Запис на аркушах усього, що сказала „протилежна сторона”.

3. За сигналом викладача всі студенти пересуваються на один стілець вправо і опиняються перед новим партнером. Мета – пройти все коло, виконуючи те саме завдання, але уже із додатковими коментарями (аргументами).

4. Рефлексія:

– Що вам найбільше сподобалося у цій вправі? Чому?

– Вам довелося відстоювати ту думку, яку я запропонувала. Хто не погоджувався із даними твердженнями? Чому?

–

Варіант III. Робота у малих групах (технологія кооперативного навчання): див. раніше (частина 1).

Варіант IV. Технології ситуативного моделювання

Варіант IV. 1. Розігрування ситуації за ролями („Рольова гра”, „Програвання сценки”, „Драматизація”).

1. Спільно зі студентами визначення кількості учасників (Юрчик, бабуся, Кеша, Юлечка, ведучий, спостерігачі-експерти).

Примітка: у відповідності із кількістю студентів групи можна зробити кілька таких груп.

2. Обдумування студентами своїх ролей.

3. Тренування у групах.

4. Інсценування групами ситуації „Апельсин”.

5. Висловлення думок спостерігачів-експертів.

6. Рефлексія:
- Як ви себе почували у тій чи іншій ролі?
 - Що сподобалося вам під час гри, а що – ні?
 - Яку іншу лінію поведінки можна було б вибрати?
 - Яким чином це розігрування вплине на ваші подальші дії у житті?

Варіант IV. 2. „Громадські слухання”.

Громадські слухання проводяться органами законодавчої влади (такими, як Верховна Рада, різні комісії державного рівня, міські ради) для того, щоб з’ясувати суспільну думку.

1. Підготовка у передній частині аудиторії столу для студентів-„законодавців”, столу для секретаря і столу чи кафедри (мікрофона, трибуни, зовнішньої коробки телевізора без екрану) для доповідачів.

2. Підготовка окремої таблички із іменами студентів та назвами їхніх посад, щоб розставити на столах.

3. Пояснення ролей.

4. Пояснення порядку організації громадських слухань (можна роздати студентам їхні обов’язки, написані на папері).

- головуючий відкриватиме слухання, повідомлятиме завдання громадських слухань, порядок виступів та їх регламент (не більше 1 хв.);
- оголошений доповідач викладатиме свою позицію протягом встановленого часу і відповідатиме на запитання присутніх;
- члени групи можуть допомагати доповідачу.

5. Роздати кожному студенту картки-мовленнєві опори: : див. раніше (частина 1).

6. Пояснення завдання громадського слухання:

– За 2 хв. продумайте та письмово дайте відповідь на запитання, написані на дошці: „Хлопчик Юрчик не вихований, адже ...”, „Хлопчик Юрчик вихований, бо ...”. Допишете лише два приклади до кожного речення. Усно аргументуйте свої записи.

7. Підготовка студентів до громадських слухань.

8. Громадські слухання.

9. Оголошення рішення групою „законодавців”.

10. Рефлексія:

- Чи сподобалася вам ця вправа? Чим саме?
 - Які висновки ви для себе зробили?
 -

II частина. Метод „Займи позицію”

1. Завдання:

– Дайте відповідь на запитання, яке написано на дошці: „Ви особисто вважаєте хлопчика Юрчика вихованим?” Якщо так, станьте в аудиторії біля плаката із написом „Так”, далі, відповідно, біля плакатів „Ні”, „Не знаю”.

2. Підготовка студентів (самостійно або у групі) до обґрунтування своєї позиції, чому саме її вони обрали та пояснення (індивідуально чи представниками кожної групи), використовуючи мовленнєві опори для побудови аргументів.

3. Вислуховування позицій та аргументів інших.

Варіанти студентських відповідей: „Хлопчик Юрчик вихований, адже бабусі допоміг, із сестричкою хотів поділитися, просто не втримався, маючи у руках апельсина. Це така спокуса для дитини! Потім його „гризла” совість”; „Хлопчик Юрчик не вихований, бо не поділився ні з другом, ні із сестричкою, набрехав”; „Не знаю чи вихований хлопчик Юрчик тому, що він одночасно робив і виховані, і невиховані вчинки”.

4. Якщо після обговорення цього питання хтось зі студентів змінить свою позицію, треба йому запропонувати стати біля відповідного плаката та пояснити, чому змінилася думка.

5. Рефлексія.

- Чим сподобалася вам ця вправа?
- Чому ми не продовжували на занятті лише речення „Хлопчик Юрчик не вихований...”? Чому говорили про вихованість Юрчика?

Варіанти студентських відповідей: „... осудити легше, ніж захистити; ... кожна людина може помилитися; ... не можна людину вважати не вихованою лише за один вчинок”.

VI. Рефлексія. Технологія „Мікрофон” та прийом „Незакінчені речення”.

- Продовжте речення, записані на дошці: „Сьогодні на занятті я зрозумів...”, „Людину можна назвати вихованою, якщо вона...”

ЧАСТИНА 5

ЗРАЗОК МЕТОДУ ЕМОЦІЙНОГО ЗАВЕРШЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ЗАНЯТТЯ У ВНЗ

ЖАХЛИВО-ВЕСЕЛА КАЗКА ПРО ...

Одного осіннього дня зустрілися у темному лісі _____

І вирішили вони піти до _____

Щоб подивитися на жахливу _____

Довго вони йшли страшними _____

І знайшли _____

Зустрівся їм дорогою _____

Згодилися вони зробити разом _____

Подивилися на зроблене і сказали: _____

ЧАСТИНА 6

РЕФЛЕКСІЙНІ ЗАПИТАННЯ

Що нового дізналися?

- Я сьогодні дізнався (дізналася) ...

Що це означає для Вас?

- Я зрозумів (зрозуміла), що ...

Як це змінює Ваші попередні уявлення?

- Раніше я думав (думала), що ...

Як Ви зможете використовувати ці знання?

- Мені знадобляться ці знання для того, щоб ...

ДИДАКТИЧНО-МОТИВАЦІЙНІ ПИТАННЯ № 1

ДЛЯ ЧОГО?

ЩО?

ЯК?

ДИДАКТИЧНО-МОТИВАЦІЙНІ ПИТАННЯ № 2

ЩО ЗНАЄМО?

ПРО ЩО ХОЧЕМО ДІЗНАТИСЯ?

ЩО ДІЗНАЛИСЯ (ВПЕРШЕ; УТОЧНИЛИ)?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абашкіна Н. В. Філософсько-теоретичні та практичні основи розвитку професійної освіти в Німеччині / Н. В. Абашкіна // Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз : монографія / за ред. Н. Г. Ничкало, В. О. Кудіна. – Черкаси : Вибір, 2002. – С. 117–141.
2. Бурман Л. В. Педагогічні умови формування діалогічних умінь у студентів вищих навчальних педагогічних закладів : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Бурман Людмила Володимирівна. – Кривий Ріг, 2008. – 292 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. ; з дод., допов. та CD. – Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.
4. Горелова Г. Г. Кризисы личности и педагогическая профессия : учебно-метод. пособие / Г. Г. Горелова. – М. : Московский психолого-социальный институт, 2004. – 320 с.
5. Інтерактивні технології навчання/ О.І.Пометун, Л.В.Пироженко, Г.І.Коберник та ін. – К.: Наук. світ, 2004. – 85 с.
6. Навчання в дії: Як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивних технологій навчання: Метод. посіб./ А.Панченко, О.Пометун, Т.Ремех. – К.: А.П.Н., 2003. – 72 с.
7. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб./ О.І.Пометун, Л.В.Пироженко. За ред. О.І.Пометун. – К.: Вид-во А.С.К., 2004. – 192 с.

ДЛЯ НОТАТОК

Інна Осадченко

**ДИДАКТИЧНИЙ КЕЙС:
ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО
НАЧАННЯ У ВНЗ**

**Методичні рекомендації для викладачі ВНЗ та студентів
педагогічних спеціальностей**

Підписано до друку 25.06.2015. Формат 60x90 1/32

Папір офсет.

Обл.-вид. арк. 5,4. Ум. друк. арк. 3,2.

Тираж 150. Зам. № 678.

Видавець та виготовлювач

ТИРАДА

18000, м. Черкаси, вул. Шевченка, 31

(офіс № 7)

Тел. 098 534 89 67

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 3788 від 13.09.2012 р.